

KANDIDAT

XXXXXX

PRØVE

JUS1111 1 Privatrett I

Emnekode JUS1111 Vurderingsform Individuell skriftlig prøve

Starttid 17.12.2019 08:00 Sluttid 17.12.2019 14:00 Sensurfrist

13.01.2020 22:59 PDF opprettet 11.11.2021 10:15

Seksjon 1

Oppgave Tittel Oppgavetype 1 Svar Langsvar

Oppgave I (Antatt tidsbruk 4,5 timer)

Marte Kirkerud var eier av og administrerende direktør i en fiskeforedlingsbedrift – Trangvik Fiskeforedling AS – nord i Nordland. Den delen av virksomheten som sikret firmaet overskudd, var foredling av skrei fra lofotfisket i perioden januar til april hvert år. Siden produksjonen hadde økt og produksjonsutstyret begynte å bli nokså

gammelt, måtte produksjonsanlegget fornyes. Dette måtte planlegges nøye. Det var nødvendig med maskinleveranser fra en rekke forskjellige leverandører, og oppgraderingen måtte gjennomføres utenfor høysesongen.

Planleggingen begynte rett etter lofotfisket i 2018. En av leverandørene som ble kontaktet, var Pakkfisk AS, som forsikret Trangvik Fiskeforedling AS at selskapet kunne levere en maskin for pakking av fisk som var tilpasset behovet. Pakkfisk AS skulle komme tilbake med et tilbud.

Pakkfisk AS sendte tilbud til Trangvik Fiskeforedling AS i en e-post til Marte Kirkerud 3. mai 2018. Tilbudet omfattet både levering og installering av en pakkemaskin hos Trangvik Fiskeforedling AS. Av e-posten fremkom det at tilbudet måtte aksepteres innen 25. mai for å bli ferdig i god tid før det neste lofotfisket. E-posten inneholdt en rekke vedlegg, med både tekniske detaljer for pakkemaskinen og pris. Sistnevnte var oppgitt til 2 000 000 kroner. I tillegg stod det i e-posten at alle Pakkfisk AS' leveranser ble gjennomført i henhold til selskapets alminnelige kontraktsvilkår, og det var en lenke til disse.

Marte Kirkerud videresendte e-posten til Trangvik Fiskeforedling AS' tekniske sjef Lars Holm og økonomisjefen Kari Hansen, slik Marte Kirkerud alltid gjorde med viktige kontrakter. Holm og Hansen fikk beskjed om å se nærmere på henholdsvis tekniske detaljer og de økonomiske og juridiske sidene av kontrakten, og melde tilbake til Marte Kirkerud om det var noe som måtte tas tak i. Kari Hansen gikk gjennom vedleggene til e-posten og fant ikke noe oppsiktsvekkende der. Hun forsøkte å klikke på lenken til de alminnelige kontraktsvilkårene, men kom da til en internettside hvor det var oppgitt at den midlertidig lå nede på grunn av tekniske problemer. Kari Hansen tenkte da at hun fikk prøve igjen senere, men det glemte hun.

Lars Holm ga Marte Kirkerud beskjed pr. e-post dagen etter om at de tekniske sidene av kontrakten så greie ut.

23. mai sjekket Marte Kirkerud om hun hadde fått noen tilbakemelding fra Lars Holm og Kari Hansen, og hun fant e-posten fra Lars Holm. På vegne av Trangvik Fiskeforedling AS sendte hun Pakkfisk AS en e-post der det mottatte tilbudet ble akseptert. Pakkfisk AS satte straks i gang med produksjonen av pakkemaskinen.

Pakkemaskinen ble levert og montert av Pakkfisk AS allerede i midten av november 2018. Frem til lofotfiskets start i januar hadde Trangvik Fiskeforedling AS liten produksjon, men den nye pakkemaskinen virket å fungere veldig godt.

Etter at lofotfisket startet for fullt, og produksjonstakten økte, oppstod det imidlertid problemer. Pakkefunksjonen på den ene av produksjonslinjene i pakkemaskinen røk, og det medførte at pakkekapasiteten ble redusert med 40 %. Dette var kritisk da man i denne perioden måtte ha full produksjonskapasitet.

Trangvik Fiskeforedling AS tok umiddelbart kontakt med Pakkfisk AS og reklamerte over det man mente var en mangel ved pakkemaskinen.

Pakkfisk AS var ikke uenig i at det var en mangel ved pakkemaskinen som de hadde en plikt til å rette, men det ville ta litt tid å skaffe de nødvendige delene for å reparere maskinen. Normal bestillingstid for slikt utstyr var fire måneder, noe som ville bety at

mangelen først kunne rettes i midten av mai. Kostnadene knyttet til en slik reparasjon var 300 000 kroner. Det var riktignok mulig å få til raskere levering av de nødvendige delene, slik at reparasjonen kunne gjennomføres i løpet av 14 dager. En slik raskere levering av delene ville imidlertid koste ytterligere 300 000 kroner, og Pakkfisk AS mente at man ikke var forpliktet til å ta en slik utgift. Pakkfisk AS mente at man bare kunne være forpliktet til å gjennomføre reparasjonen i mai, og viste til et punkt i de alminnelige kontraktsvilkårene sine, hvor følgende fremkom:

«Garanti

Pakkfisk AS plikter å rette mangler ved utstyr som leveres. Ansvaret er imidlertid begrenset til 400 000 kroner.»

Trangvik Fiskeforedling AS krevde at Pakkfisk AS måtte gjennomføre reparasjonen i løpet av 14 dager, og anførte at klausulen ikke kunne anses for å være en del av avtalen. Verken Marte Kirkerud eller økonomisjefen Kari Hansen hadde sett den. Nettsiden hvor de alminnelige kontraktsvilkårene var publisert, hadde ligget nede da Kari Hansen hadde forsøkt å få tilgang til dem.

Pakkfisk AS anførte at klausulen var en del av avtalen. Det hadde vært problemer med nettsidene, men disse hadde vært løst allerede 10. mai 2018. Uansett ville det vært enkelt å etterspørre vilkårene – de kunne blitt oversendt på e-post.

Subsidiært anførte Pakkfisk AS at dersom de alminnelige vilkårene ikke kunne anses for å være en del av avtalen, ville reparasjon innen 14 dager påføre Pakkfisk AS urimelig høye kostnader, og at man derfor uansett ikke kunne være forpliktet til å gjennomføre det.

Drøft og ta stilling til de rettsspørsmålene oppgaven reiser.

Trangvik Fiskeforedling AS kunne ikke vente med å foreta seg noe, uavhengig av når mangelen måtte bli rettet. Selskapet tok kontakt med et lokalt vikarbyrå for å hente inn ytterligere folk til pakking av fisk, og fikk raskt tilstrekkelig med folk på plass til å opprettholde produksjonen. Dette kostet 50 000 kroner pr. dag.

Etter tre dager fikk Trangvik Fiskeforedling AS imidlertid besøk av Arbeidstilsynet. De fant at det var ulovlig å ha så mange arbeidere inne i lokalene samtidig, og at vikarene ikke hadde fått sikkerhetskurs for arbeider i nærheten av slike maskiner man her stod overfor. Arbeidstilsynet besluttet derfor å stenge arbeidsplassen midlertidig inntil forholdene ble bragt i orden. Dette medførte 14 dagers opphold i produksjonen, og et tap for Trangvik Fiskeforedling AS på 3 000 000 kroner.

Trangvik Fiskeforedling AS krevde sitt tap erstattet av Pakkfisk AS – både kostnadene til å engasjere vikarer og tapet i perioden produksjonen måtte stanse. Pakkfisk AS avviste erstatningskravene.

Partene var enige om at det ikke var noe å bebreide Pakkfisk AS for mangelen ved pakkemaskinen. De var videre enige om at vilkårene for ansvarsfritak etter kontrollansvaret i kjøpsloven § 40, jf. § 27 ikke var oppfylt, men Pakkfisk AS anførte at Trangvik Fiskeforedling AS likevel ikke kunne kreve kostnadene til å engasjere

vikarer og tapet i perioden produksjonen måtte stanse dekket etter kontrollansvaret.

Under enhver omstendighet mente Pakkfisk AS at erstatningen måtte begrenses i tråd med ansvarsbegrensningen i de alminnelige kontraktsvilkårene. Trangvik Fiskeforedling AS fastholdt at de alminnelige kontraktsvilkårene ikke kunne gjøres gjeldende. Dersom vilkårene likevel kunne gjøres gjeldende, anførte Trangvik Fiskeforedling AS at klausulen ikke kunne tolkes slik at den begrenset erstatningsansvaret - den kunne bare begrense ansvaret for retting.

Drøft og ta stilling til de rettsspørsmålene oppgaven reiser.

Oppgave II (Antatt tidsbruk 1,5 timer)

Redegjør for profesjonsansvaret.

Skriv ditt svar her...

Oppgave 1 - praktikum

Partene i saken er Trangvik Fiskeforedling AS (heretter Trangvik) og Pakkfisk AS (heretter Pakkfisk).

Del 1

Trangvik krever prinsipalt at Pakkfisk gjennomfører reparasjon i løpet av 14 dager på grunnlag av at garanti-klausulen ikke er vedtatt i avtalen. Pakkfisk motstrider kravet ettersom klausulen i følge dem er en del av avtalen og dette begrenser rettingskostnadene til maksimalt 400 000 kr. Subsidiært hevder de at reparasjon innen 14 dager vil volde dem urimelige kostnader slik at de uansett ikke kan være forpliktet til å utføre det

Saken gjelder kjøp mellom to næringsdrivende parter slik at avtalen i utgangspunktet er regulert av kjøpsloven, jfr. kjl § 1. Likevel er denne loven fravikelig, jfr. § 3, slik at partene står fritt til å avtale andre vilkår seg i mellom. Spørsmålet i denne saken er om partene har avtalt andre vilkår om retting.

Det er på det rene at det foreligger en bindende avtale mellom Trangvik og Pakkseddel. Jeg kan også bermerke at det verken er strid om hvorvidt det foreligger en mangel eller om Trangvik har reklamert rettidig slik at dette legges til grunn for den videre drøftelsen.

Det første spørsmålet som reiser seg i saken er om garanti-klausulen er en del av avtalen.

Klausulen er et standardvilkår. Klausulen er inntatt i "alminnelige kontraktsvilkår" som er utarbeidet bare av Pakkfisk og begrepet "alminnelige

kontraktsvilkår" tyder på at det gjelder for alle som handler med Pakkfisk. Dette typiske kjennetegn for standardvilkår. Det rettslige grunnlaget er dermed ulovfestet avtalerett. Det er lite rettspraksis om standardvilkår, men en generell hovedregel utarbeidet i samsvar med juridisk teori er at vilkårene må være presentert på en tydelig måte før avtaleinngåelsen. Man kan også utlede av Rt. 2004 s. 675 (Agurkpinne) at vilkårene må være omtalt i forhandlingene og at ansvarsbegrensninger må gis fremtredende plass i avtalen/avtaleinngåelsen.

Det rettslige spørsmålet er om klausulen er presentert på en tilstrekkelig tydelig måte.

I vår sak er vilkårene presentert på en tydelig måte før avtaleinngåelsen. Kari Hansen har ingen problemer med å finne frem til kontraktsvilkårene, men problemet oppstår fordi nettsiden har tekniske problemer. Likevel betyr dette at Kari er klar over at det finnes standardvilkår for denne avtalen, slik at hun må, selv om hun ikke vet akkurat hva de innebærer, i utgangspunktet være forberedt på at det ligger noen vilkår i den lenken som blant annet omhandler garantier og ansvaret for mangler. Dette er svært vanlig i kjøp av denne art, og det er absolutt vanlig med vilkår om tak for rettingskostnader ved slike garantier. Dette er et viktig argument da man i juridisk teori tar utgangspunkt i at ved spørsmålet om hvorvidt et standardvilkår er vedtatt må man også se på vilkårets innhold og hvorvidt motparten må regne med å måtte akseptere et slikt vilkår. Dette kommer for øvrig også til uttrykk i Agurkpinnedommen.

I Agurkpinnedommen er det avgjørende at det aktuelle vilkåret "medfører en betydelig overføring av risiko fra selger til kjøper," og derfor mente førstvoterende det burde vært uttrykkelig omtalt i forhandlingene. Dette er ikke tilfellet i vår sak. For det første har Kari faktisk mulighet til å gjøre seg kjent med vilkårene før akseptfristen har gått ut, og for det andre er ikke vilkåret inngripende i kjøperens rettigheter. Det er heller det stikk motsatte.

Etter ordlyden i klausulen påtar Pakkfisk seg et objektivt ansvar for retting av alle mangler som oppstår uten noen tidsbegrensning. Dette gir en evigvarende

reklamasjonsfrist. Begrensningen gjelder bare kostnadene for rettingen. Kostnadsbegrensningen er for øvrig også relativt høy, selv om salgsgjenstandens verdi i utgangspunktet er høy, (400 000 kr er 1/5 av kjøpesummen). Det er verdt å merke at denne summen er i utgangspunktet tilstrekkelig for å rette den mangelen i dette konkrete tilfellet. Dette er selvsagt ikke avgjørende i seg selv, men det gir et bilde på hvor stort ansvar Pakkfisk har pådratt seg. Noe som kan tale mot dette er at denne mangelen bare fører til 40% nedsatt produksjon slik at dersom det skulle oppstå en mer omfattende mangel vil Trangfisk måtte bære reparasjonskostnadene utover 400 000 kr, og dette er for øvrig en overføring av en viss risiko. Samtidig når dette veies opp mot den evigvarende reklamasjonsfristen og et objektivt ansvar for inntil 1/5 av kjøpesummen vil det samlet sett være en jevnt fordelt risiko.

Som nevnt, har Kari faktisk mulighet til å gjøre seg kjent med kontraktsvilkårene før selskapet aksepterer tilbudet. Et poeng er at de tekniske problemene forsvinner 10. mai, to uker før akseptfristen, og hun har dermed god tid til å gjøre seg kjent med vilkårene. Pakkfisk anfører også at Kari kunne etterspurt vilkårene. Dette er også et poeng, ettersom vilkåret er å anse som noe Kari må forvente å måtte akseptere burde hun ha etterspurt vilkårene dersom det var viktig å være klar over disse på forhånd. Ut fra en betraktning om det alminnelige lojalitetsprinsippet i avtaleretten burde Pakkfisk kunne gå ut fra at Kari gjorde det som var nødvendig for å sette seg inn i avtalens vilkår, og dersom hun var uenig i noe av dette måtte de forvente at hun sa ifra. Hun må derfor bære risikoen for at hun glemte dette selv.

Etter en samlet vurdering er konklusjonen at garanti-klausulen er presentert på en tilstrekkelig tydelig måte.

Klausulen er vedtatt.

Dette betyr at Pakkfisk kun plikter å rette mangel for inntil 400 000 kr, jfr. klausulens ordlyd. Ettersom det koster 600 000 kr å rette mangelen innen 14

9/19

JUS1111 1 Privatrett I Candidate xxxxxx

dager kan ikke Trangvik kreve dette.

Konklusjonen er at Pakkfisk vinner frem med at reparasjon ikke kan kreves gjennomført før i mai.

Subsidiært, retting innen 14 dager

Denne drøftelsen forutsetter at garanti-klausulen ikke er vedtatt. Kjøpsloven kommer dermed til anvendelse.

Trangvik krever retting innen 14 dager, men Pakkfisk hevder dette vil påføre dem urimelige kostnader.

Etter kjl § 30 kan kjøperen kreve retting dersom tingen har en mangel som "ikke skyldes kjøperen." Det er på det rene at disse to vilkårene er oppfylt i vår sak. Videre er det rettslige grunnlaget for retting spesifikt § 34 (1). Selgeren plikter å utføre retting "for egen rekning" dersom dette "kan skje uten å volde selgeren urimelig kostnad eller ulempe."

Spørsmålet er om retting innen 14 dager volder Pakkfisk urimelige kostnader eller ulemper.

Ulempene i denne saken er kostnadene, som Pakkfisk må bære selv, jfr. "for egen rekning." Ordlyden i bestemmelsen er ganske vag og åpner derfor for en bred helhetsvurdering, med utgangspunkt i den konkrete situasjonen.

"Urimelige kostnader" tilsier at det må være kostnader som er av betydning

for selgeren og utenfor det man kan forvente at en selger påtar seg. Det kan være aktuelt å se på forholdet mellom kostnadene for retting innen 14 dager og kostnadene dersom retting kan skje om fire måneder. Dette kan være med på å avgjøre hva som er urimelige i dette konkrete tilfellet. Dette kommer også til uttrykk gjennom Rt. 2006 s. 179 (Støvletthel). Dommen gjaldt spørsmål om

10/19

JUS1111 1 Privatrett I Candidate xxxxxx

retting eller omlevering i forbrukerkjøp, men i avgjørelsen av om kostnadene var urimelige for selger ble det avgjort at det var en forholdsmessighetsvurdering som skulle legges til grunn. Når dette er utgangspunktet for den vurderingen i et forbrukerkjøp må dette også kunne være utgangspunktet for vurderingen ved et alminnelig kjøp etter kjøpsloven. I et forbrukerkjøp skal man ta et spesielt hensyn til kjøperen som forbruker, så hvis forholdsmessighetsvurderingen skal være utgangspunktet for å ivareta selgeren i et slikt kjøp som setter kjøperen i en særskilt stilling ovenfor selgeren, må dette også gjelde kjøpsloven - ut fra et mer til det mindre-prinsipp.

600 000 kr er en betydelig sum, men likevel bare litt over en fjerdedel av det maskinen kostet å kjøpe slik at slike reparasjonskostnader kan være påregnelige i dette tilfellet. Sammenlignet med kostnadene dersom rettingen ble tillatt å skje senere er det likevel en stor forskjell - 600 000 kr er dobbelt så mye som 300 000 kr. 300 000 kr allerede en relativt høy sum og en økning på 100 % av dette for å kunne rette fortere medfører en ekstra kostnad av stor betydning. Forholdsmessigheten mellom de to ulike alternativene er i dette tilfellet svært skjev og dette taler sterkt for at kostnadene ved retting innen 14 dager er svært urimelige.

Etter en helhetsvurdering er konklusjonen at retting innen 14 dager volder Pakkfisk urimelige kostnader.

Trangvik kan ikke kreve retting innen 14 dager.

Del 2

Trangvik krever erstatning for vikarkostnadene og produksjonstapet. De hevder i utgangspunktet at garanti-klausulen ikke er vedtatt, men da dette ikke er gjeldende i denne besvarelsen må grunnlaget enten være garantien, eller kjøpslovens regler om erstatningsutmåling. Pakkfisk hevder for det første at

11/19

JUS1111 1 Privatrett I Candidate xxxxxx

garanti-klausulen begrenser erstatningsansvaret også til 400 000 kr, og subsidiært at kontrollansvaret ikke omfatter disse tapspostene.

Partene er enige om at det foreligger kontrollansvar for Pakkfisk jfr. § 40 (1), og culpaansvar jfr. § 40 (3) bokstav a er uaktuelt. Det første spørsmålet er om garanti-klausulen begrenser erstatningsansvaret til Pakkfisk. Svaret beror på en tolkning av klausulen.

Spørsmålet er om ordet "ansvaret" også gjelder erstatningsansvaret til Pakkfisk.

Det rettslige grunnlaget for avtaletolkning er ulovfestet rett. I en tolkning av avtale mellom to næringsdrivende parter står objektiv fortolkning svært sterkt, jfr. Rt. 2002 s. 1155, og her må ordlyden i avtalen tillegges stor vekt. Dette er på grunn av "forretningslivets behov for sikkerhet og forutberegenlighet," og det er ordlyden som best ivaretar disse hensynene. Dette må tas i betraktning i tolkningen. Videre er viktige momenter "bakgrunnen for avtalen og omstendighetene omkring avtaleinngåelsen," heter det i Rt. 1995 s. 543. Det kan også være relevant å gjøre noen "systembetraktninger" for i enkelte tilfeller kan det "være nødvendig" å se avtalen "i sammenheng," jfr. HR-2016-1447-A a39.

Hvis man tar utgangspunkt i avtalens ordlyd er det ingenting som tilsier at

dette skal gjelde erstatningsansvar spesifikt. Likevel er ordlyden av "ansvaret" veldig uklar og vag, slik at en vid ordlydsfortolkning vil kunne åpne for at dette gjelder

erstatning. "Ansvaret" er et begrep som i jussen oftest brukes i sammenheng med erstatning slik at det er mulig å tolke det slik Pakkfisk anfører. Likevel er det svært lite spesifikt, og som sagt vagt og uklart. Hensynet til forretningslivets behov for sikkerhet og forutberegnelighet taler for at en slik vag ordlyd ikke burde utvides til å gjelde erstatning også. Det vil kunne bety at "ansvaret" vil kunne omfatte alt ansvar, slik at for eksempel omlevering ville blitt fullstendig avskåret, selv om Trangvik skulle hatt grunn til å kreve det. Bestemmelsen er allerede ansvarsbegrensende på en måte, og dersom dette skulle omhandle alle

12/19

JUS1111 1 Privatrett I Candidate xxxxxx

typer ansvar som Pakkfisk skulle kunne hatt ovenfor sine kunder vil det forårsake en betraktelig risikooverføring og et svært usikkert kontraktsforhold.

Bakgrunnen for avtalen og omstendighetene rundt avtaleinngåelsen taler også imot en slik vid tolkning av begrepet "ansvaret." Dette er ikke spesifikt omtalt i forhandlingene og vil medføre en relativt stor ansvarsbegrensning, i forhold til om klausulen bare skal gjelde retting.

Systembetragtninger taler for det samme. Overskriften for klausulen er "garanti," og første setning indikerer at dette handler om retting av mangler, og nevner ikke noe om erstatning. Ansvarsbegrensningen kommer til uttrykk i setningen etter, med et bindeord ("imidlertid") som tilsier at den gjelder det som er omtalt i forrige setning - retting. Når klausulen er bygget opp slik tilsier det at begrensningen ikke gjelder for erstatning, bare for garantien om retting. At et vidt begrep ikke skal svare til det setningen henger sammen med vil stride mot de hensynene man må ta til behovet for forutberegnelighet i forretningslivet, slik at en snever tolkning må synes å være den mest riktige tolkningen.

Et siste tolkningsprinsipp som i juridisk teori anses på mange måter å være siste utvei, eller et støtteargument, er uklarhetsregelen. Den kommer til uttrykk i blant annet Rt. 1992 s. 1105 der førstvoterende sier at ved "uklarhet i en avtalebestemmelse" skal det "fortolkes mot den som burde ha uttrykt seg klarere." Anvendes dette på vår sak støtter det synspunktet om at garanti klausulen ikke gjelder for erstatningsansvar. Det er uklarhet i ordlyden, og denne risikoen burde Pakkfisk bære ettersom de var de som hadde anledning til å uttrykke seg klarere. Dersom de virkelig hadde ment at de ikke skulle være erstatningsansvarlige for mer enn 400 000 kr måtte de ha vært klarere om det i avtalen.

Etter en helhetsvurdering er konklusjonen at garanti-klausulen ikke begrenser erstatningsansvaret til Pakkfisk.

13/19

JUS1111 1 Privatrett | Candidate xxxxxx

Trangvik kan kreve erstatning for mer enn 400 000 kr.

Det neste spørsmålet er om Trangvik kan kreve erstattet begge tapspostene deres.

Ettersom det ikke er avtalt andre vilkår for erstatning i avtalen mellom disse partene kommer kjøpsloven til anvendelse, jfr. kjl § 3.

Ved erstatning i kontrakt ved mangel er det fire vilkår for erstatning; 1) kontraktsbrudd, jfr. § 30, 2) ansvarsgrunnlag, jfr. § 40 (1) (eller (3)), 3) økonomisk tap, jfr. §§ 40 (1) og 67 (1), og 4) adekvat årsakssammenheng, jfr. §§ 40 (1) og 67 (1). I vår sak er det uomtvistet og for øvrig på det rene at alle disse vilkårene er oppfylt.

Det rettslige grunnlaget for erstatning ved kontrollansvar er §§ 40 og 67. Etter § 40 (2) omfatter ikke erstatning ved kontrollansvar indirekte tap, og

definisjonen av hva som er å anse som et indirekte tap er beskrevet i § 67 (2). Som førstvoterende påpeker i Agurkpinnedommen a57 er definisjonen i §67 (2) uttømmende slik at alt annet tap må regnes som direkte tap.

Jeg starter med å se på om utgiftene til vikarer er et indirekte tap.

Utgifter til vikarer kan synes å passe inn under § 67 (2) bokstav b, ettersom det kommer som følge av at maskingen "ikke kan nyttiggjøres som forutsatt." Likevel vil "kostnader ved vanlige tiltak som kompensere at" tingen har en mangel unntas fra det som er å anse som indirekte tap etter annet ledd, jfr. § 67 (3).

Spørsmålet er om vikarutgiftene er å anse som "vanlige tiltak" for kompensasjon ved mangel.

JUS1111 1 Privatrett I Candidate xxxxxx

14/19

Ordlyden av "vanlige tiltak" indikerer at det må være et tiltak som må forventes at noen treffer dersom de skulle måtte være uten det de har kjøpt på grunn av en mangel. Anvendt på vår sak er det liten tvil om at dette er tilfellet. Trangvik har kjøpt en maskin som skal passe deres produksjonsnivå og når denne ikke fungerer er det svært vanlig å kompensere ved å leie inn mer arbeidskraft. Dette må være en utgift som må være innenfor hva man kan forvente å måtte foreta seg når salgstingen har en mangel.

Konklusjonen er at vikarutgiftene er et vanlig tiltak for

kompensasjon. Trangvik kan få erstattet kostnadene for å leie inn

vikarer.

Neste spørsmål er om produksjonstapet er et indirekte tap.

Produksjonstap er omtalt i § 67 (2) bokstav a som sier at "tap som følge av minsket eller bortfalt produksjon" er å anse som et indirekte tap (driftavbrudd). Det er derfor på det rene at Trangvik ikke kan kreve erstatning for dette, jfr. § 40 (2).

Konklusjonen er at Trangvik bare kan få erstattet tapet knyttet til vikarutgiftene.

Når dette er sagt vil jeg påpeke at det er tvil om hvorvidt årsakskravet i § 40 (1) er oppfylt for produksjonstapet. Årsakskravet kommer til uttrykk gjennom ordlyden av "som følge av mangel." I § 67 (1) annet punktum begrenses også erstatningsansvaret gjennom en alminnelig adekvanslære, jfr. ordlyden "bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktsbruddet." Dette synes ikke å være anført i oppgaveteksten slik at sontringen mellom direkte og indirekte tap ble den mest nærliggende måten å begrense ansvaret på i dette tilfellet.

Det kan uansett merkes at produksjonstapet i utgangspunktet kommer som følge av lovbrudd fra Trangviks side, men det er på det rene at betingelseslæren er oppfylt. Mangelen er "en nødvendig betingelse, jfr. Rt 1992 s. 64, for at produksjonstapet oppstår, men selgeren kunne ikke "med rimelighet" forutse at Trangvik skulle bryte arbeidsmiljøloven. En adekvansbetraktning vil derfor kunne avgrense erstatningen mot produksjonstapet. Etter Rt. 2007 s. 172 er det sentralt i vurderingen av om tapet er adekvat om "skaden er en så upåregnelig, fjern og avledet følge" av årsaken til tapet "at det ikke er rimelig å knytte ansvar til den," (a66). Det kan ikke være rimelig å knytte ansvar for et produksjonstap som i utgangspunktet kommer som en følge av lovbrudd og det kan ikke anses å være påregnelig for selger at noen vil bryte loven. Tapet synes også å bli avledet og fjernt, ettersom det oppstår flere ledd ut i årsaksrekken.

Oppgave 2 - teori

Det alminnelige profesjonsansvaret er en culpanorm i den ulovfestede erstatningsretten som bygger på tankene om hvilke berettigede forventninger skadelidte kan stille til skadevolder på bakgrunn av skadevolders yrke og vike. Profesjonsansvaret er en objektivisering av culpanormen og setter en standardisert terskel for alle som jobber innen profesjonen. Med objektivisering mener jeg at culpaansvaret tar mindre hensyn til subjektive momenter, som for eksempel uerfarenhet eller alder, og resultatet av dette er at profesjonsansvaret setter en mer eller mindre objektiv standard for hvilke krav til aktsomhet man kan sette for yrkesutøvere. Dette er av hensyn til de som benytter seg av profesjonens tilbud og tjenester slik at man med rimelighet kan ha de samme forventningene til enhver profesjonell aktør og man kan forvente samme grad av aktsomhet.

Utgangspunktet for vurderingen er de skrevne normene, dersom disse kan si noe om hvilke krav man kan stille til den profesjonelle aktøren. Dette er helt likt en alminnelig aktsomhetsvurdering. De normene som kan anvendes i saken og

JUS1111 1 Privatrett | Candidate xxxxxx

16/19

som beskriver hva som er å anse som forsvarlig adferd er med på å sette standarden for hva som kan forventes av skadevolder. De kan også være beskrivende for hvilken risiko som foreligger på området og hvilke handlingsalternativer som burde kunne forventes at treffes. Likevel er ikke dette alltid tilfelle, for skrevne normer kan ofte være for vage eller ikke ha til hensikt å beskytte den risikoen om oppstår, se for eksempel Rt. 2008 s. 184 (Slengtau). Forskriften i denne saken fikk ikke vekt fordi den var for vag og det ikke kunne konkluderes med at den omhandlet det området saken handlet om.

Høyesterett er også tilbaketrunkne for å anvende de skrevne normene for

slavisk, selv i profesjonsansvaret. Med dette mener jeg at selv om utgangspunktet er at det gjelder en streng aktsomhetsnorm ved profesjonsansvar så er det åpent for at selv brudd på skrevne normer ikke nødvendigvis fører til erstatningsansvar. I følge førstvoterende i Rt. 2003 s. 696 (Revisor) så må det likevel være "rom for en viss kritikkverdig adferd før det blir tale om erstatningsbetingende uaktsomhet." I denne dommen var det snakk om "god revisjonsskikk" og såkalte "god skikk"-normer kan i utgangspunktet ha liten juridisk verdi. Samtidig er dette skrevne normer for forsvarlig adferd som uten tvil sier noe om hvilke krav man kan stille til yrkespraksisen. Likevel betyr ikke brudd på disse automatisk at man har utvist "kritikkverdig adferd." En aktsomhetsvurdering må alltid ta utgangspunkt i den konkrete situasjonen slik at det i enkelte tilfeller kan være riktig at brudd på noen normer ikke automatisk fører til erstatningsansvar.

I samtlige rettsavgjørelser om profesjonsansvar er det uttrykt at "det er tale om et relativt strengt ansvar," (sitat fra Rt. 2008 s. 1078). Hva dette i all sin alminnelighet innebærer kan imidlertid være vanskelig å få taket på. Det som er sikkert er at man må ta utgangspunkt i profesjonen det er snakk om da dette er selve grunnlaget for ansvaret. Spørsmålet må stilles med hensyn til hva som kan forventes av den spesifikke yrkesgruppen, og det er klart at det vil variere fra yrke til yrke. Dersom man har vært hos tannlegen kan man ikke forvente at resepsjonisten gir tilstrekkelige råd om etterbehandling, det bør man spørre tannlegen om. Det kan også være små forskjeller mellom tilsynelatende

like yrker. Legen gir resept på legemiddelet og presiserer gjerne dosering, men det er farmasøyten som har størst ansvar for å formidle bivirkninger da det er hun som har best kunnskap om legemiddelets bruk og virke.

Videre er det viktig å presisere at subjektive unnskyldningsgrunner som for eksempel uerfarenhet ikke vil gjøre seg gjeldende ved dagens profesjonsansvar. Ved en alminnelig culpavurdering vil forhold på

skadevolders side kunne peke både i retning av en strengere norm og en lempeligere norm. Dette er imidlertid ikke tilfellet ved profesjonsansvaret, men dette er resultatet av en nyere utvikling. I Rt. 1963 s. 161 ble det lagt vekt på (blant annet) at legen var ung da retten kom til at han ikke hadde utvist ansvarsbetingende uaktsomhet. Dette ville trolig hatt liten vekt i dag. Allerede i 1994 uttalte Høyesterett at begrenset erfaring ikke kan "medføre at man stiller mindre krav til ham enn det man vil gjøre til en alminnelig erfaren," i dette tilfellet, "advokat." Dette ble også lagt til grunn i Rt. 2008 s. 1078. Terskelen for forsvarlig adferd når det er snakk om en profesjonell aktør settes alltid ved en alminnelig erfaren aktør.

Det er likevel antydninger i rettspraksis til at dersom slike subjektive momenter som erfaring skulle peke i retning av en strengere norm så kan dette få vekt ved profesjonsansvaret. Et eksempel hvor dette synes å være tilfellet er i Rt. 1997 s. 1081 (Trampett). Her "peker" førstvoterende "på at læreren var en erfaren gymnastikklærer med solid idrettsutdanning," i tilknytning til vurderingen av risikoens synbarhet for læreren. Saken gjaldt en elev som skadet seg ved bruk av trampett i oppvarming styrt av en medelev. Læreren ble bebreidet for uaktsomhet på grunn av at "hun ikke straks grep inn med fløyten." Læreren reagerte på den risikoen som forelå ved å gå mot trampetten, men hun ble bebreidet for å ikke gjøre noe mer umiddelbart. Dette synes å springe ut fra en vurdering av henne som en mer erfaren lærer enn den alminnelige læreren. Det kan være jeg tolker denne dommen for vidt, men ut fra de vurderingene førstvoterende gjør i dommen er det mulig å tenke seg at profesjonsansvarets aktsomhetsnorm kan strekkes i de tilfellene der skadevolder er mer erfaren enn den alminnelige yrkesutøveren. Noe annet ville muligens ha stredet mot det

alminnelige hensynet bak profesjonsansvaret, om at skadelidtes forventninger til virksomheten står i sentrum. Dersom man har en lærer som har undervist i mange år, eller en lege eller en sjåfør som har stått i yrket lenge, vil man ofte berettiget ha høyere forventninger til disse spesifikke yrkesutøverne enn vanlig.

Profesjonsansvaret er som sagt ulovfestet, men det kommer også til uttrykk i lovtekst. Et eksempel er skadeserstatningsloven § 2-1 om arbeidsgiveransvar. Bestemmelsen legger nemlig opp til en vurdering av arbeidstakeren under hensyn til "de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten." En tolkning av dette indikerer at det alminnelige profesjonsansvaret er utgangspunktet for vurderingen av arbeidstakers uaktsomhet. Dersom skadelidte står ovenfor en skadevolder som jobber i profesjonell virksomhet vil kravene skadelidte med rimelighet kan stille til han være i samsvar med terskelen for aktsomhet ved profesjonsansvaret på området.